

Karusellerna snurrar och ångmaskinerna i den stora industrihallen dunkar och pyser. I Liljeholmens Stearinfabrik arbetar stöperskorna för fullt, och framför Hultmans Chokladfabrik står en försäljare och lockar besökarna att komma in och smaka på den nya exotiska drycken varm chokolad.

Överallt är ett myller av människor. Där finns bolmande grosshandlare, fylliga prostar, mamseller med parasoll och gossar och flickor i sjömanskostym. Samt en och annan livgardist till häst i stålblå uniform modell äldre.

Pompa och ståt och en stämning av spänd förväntan. Mässingsorkester spelar upp — och se, där kommer Kungen själv, Oskar II, med gemål och familj i följe.

Året är 1897 och kung Oskar kommer för att inviga den stora allmänna Konst- och Industriutställningen på Djurgården i Stockholm.

— Ja, men Kung Oskar kommer för att inviga den stora Allmänna Konst- och Industriutställningen på Djurgården i Stockholm.

— Ja, men Kung Oskar kommer faktiskt hit också, lovar Sven Hagman på Stockholms Stadsmuseum, i februari 1985.

Kung Oskar II, orientalistisk danserska och halva Emigrantorkester, alias Favoritkapellet — de är bara några i raden av attraktioner och muntrationer och sensationer som utlovas när nu modellen av Stockholmsutställningen ska invigas på Hyllan, Stadsmuseets barnmuseum.

— Under två säsonger har vårt tema här i Verkstan på Hyllan varit just Världsutställningen, berättar Sven Hagman. Jag skulle tro att minst ett par tusen barn — och deras föräldrar — har varit med och hjälpt till att bygga.

Och nu, precis lägom till vinterlovet, står utställningen klar.

Fem dagars invigning

I dagarna fem ska mästerverket invigas — det blir en fest som heter duga: bland ståtliga byggnader i trä och papp, över grasmattor, grusgångar och blomsterrabatter i fräsande färgat silkespapper, under hängbjörkar av piprensare och gröna snören. Och med sex, nej sju, nej, kanske rent av åttahundra stiltigt målade figurdockor...

Till Hyllan och Stockholmsutställningen kan man under hela lovet komma och titta, se filmer, höra berättas om hur det var i Stockholm förr i tiden — eller bli fotograferad i sjömansdräkt inne i Hyllans tidstypiska fotoateljé.

— Alla barn får sedan bilden med sig hem — ett riktigt gammaldags, bruntonat fotografi, säger Sven Hagman.

Sportlovsfesten på Stadsmuseet för oss tillbaka till tiden strax före sekelskiftet. Och den placerar oss på Kungliga Djurgården, där Artur Hazelius sex år tidigare hade grundat Skansen, och där Nordiska museet just var under byggnad.

Båda de museerna sjuder av aktivitet under vinterlovet.

I Nordiska museets Verkstad kan man till exempel prova på att karda och tova ull till sockor och vantar och andra värmande plagg som kan passa en, vinter som vår.

Man kan lära sig handskas med vardagsredskap av riktigt gammalt slag: tvätta med klapprä, bära vatten med ok, pressa med mangeldon och glättsten, till exempel. Eller man kan känna på att kärna sitt eget smör, baka sitt eget bröd — och sedan kalasa på resultatet.

Pizza på Manilla

Mera på temat mat vankas på Skansen. Jordbrukets Provkök gästspelar på Manilla under veckan och frestar med pizzabakning, mjölkbio och kostcirkelpysel, bland annat.

Det finns skäl till att Skansen också satsar på inneverksamhet.

— Vår erfarenhet visar nämligen att utomhusaktiviteter inte alltid lockar så väldigt, förklarar Carl von Schultz på Skansens programavdelning.

Men det finns undantag också från den regeln. Skogsmulle är ett lysande sådant.

Skogsmulle, 5-7-åringarnas älskling, han som håller ordning i naturen, han som hjälper alla djuren — och lär barnen vara med och hjälpa till.

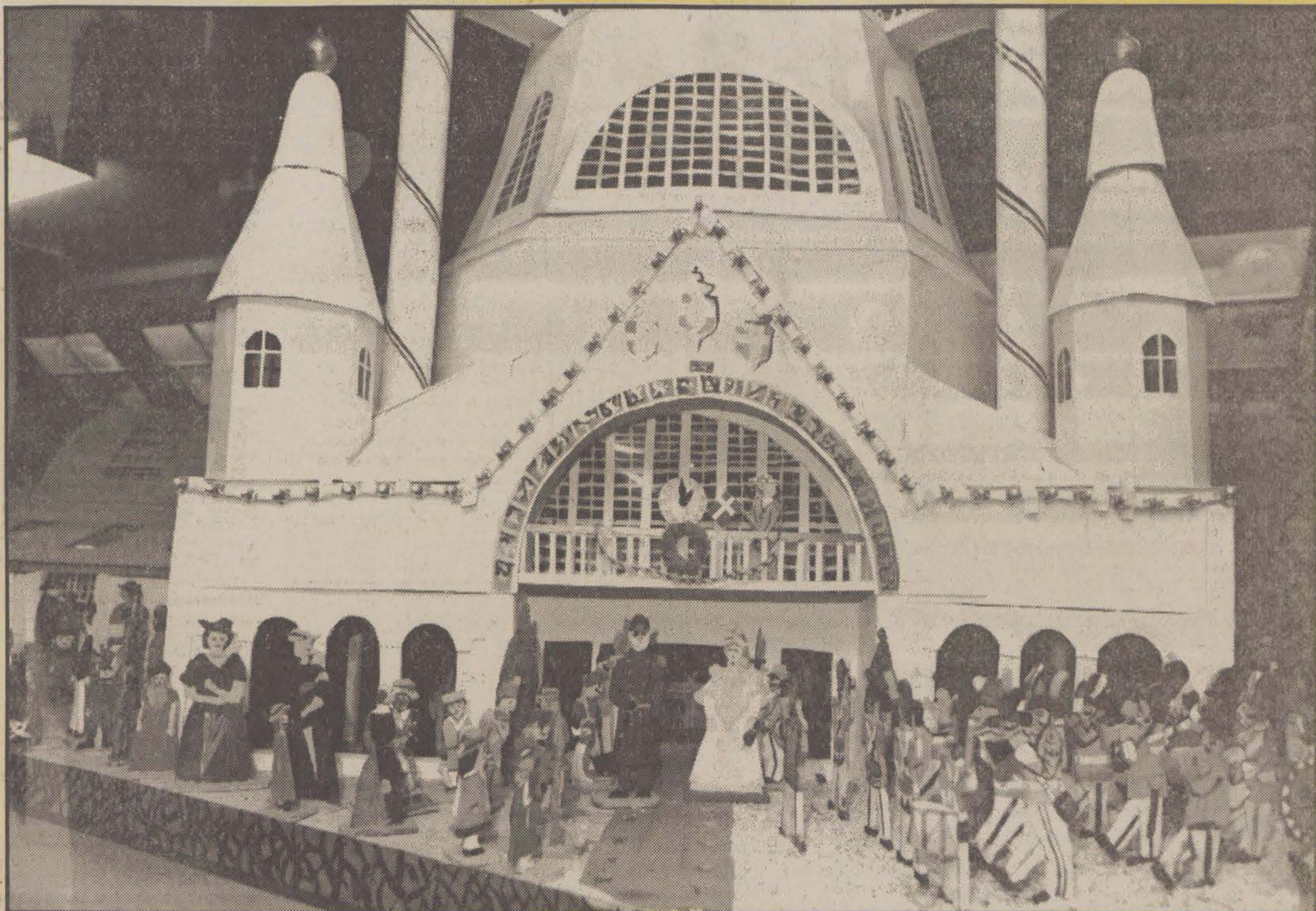
Varje vardag, flera gånger om dagen, kan barnen möta Mulle på Skansen.

— Vi kommer att knalla runt lite sakta och titta på djuren, och prata särskilt om hur exempelvis småfågeln klarar sig i kylan och snön, berättar Gunilla Blomstedt från Friluftsrådet som ansvarar för Skogsmulles promenader på Skansen.

Måla i Verkstan

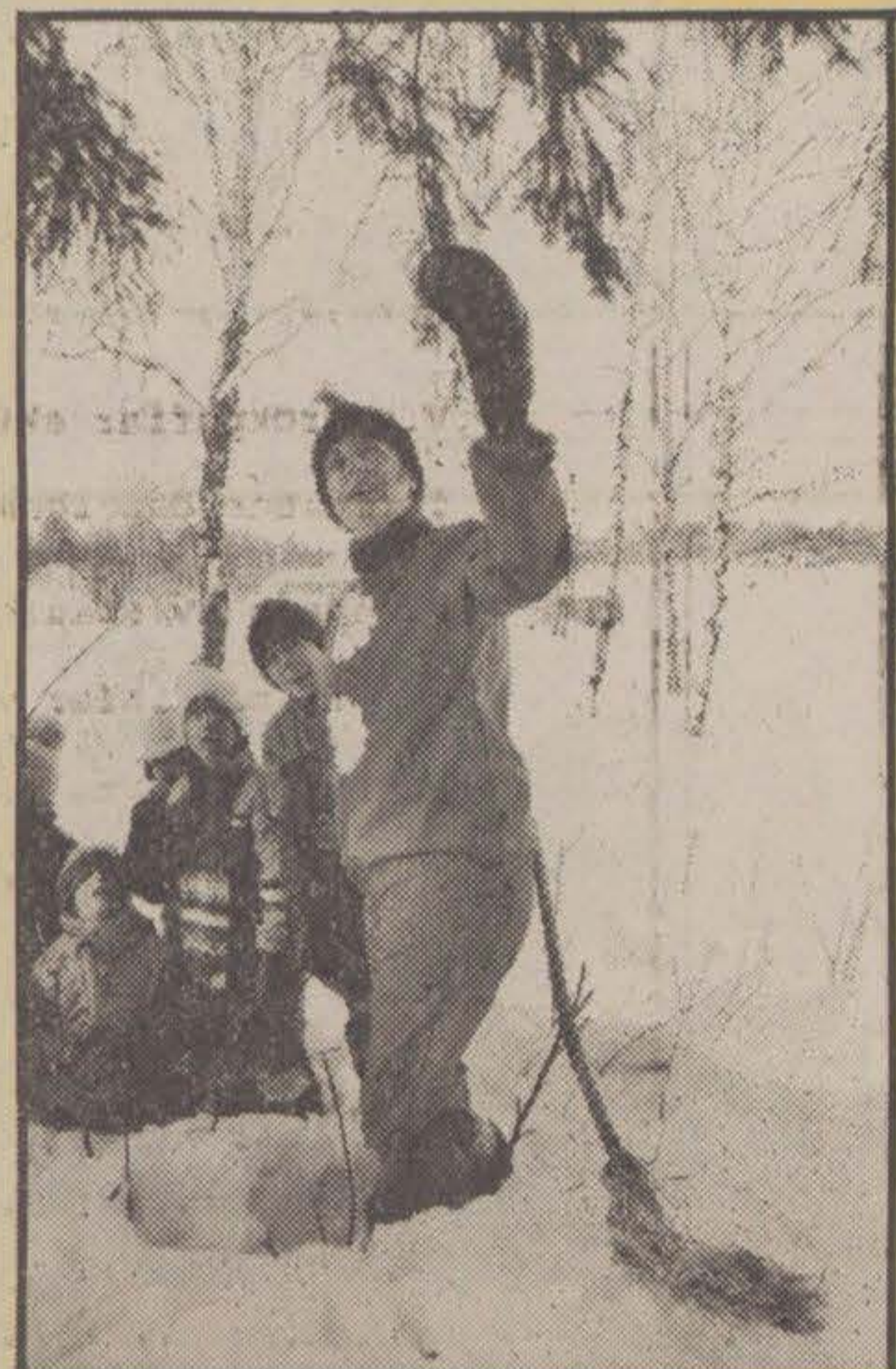
Vinterlovet erbjuder en hel del också för den som är trött på allt vad vinter, köld och is heter. Man kan drömma sig framåt i tiden, och i stället måla och leka med pasteller och oljefärg och garn och glasur och emalj och mycket annat i verkstans egen "Vårsalong" på Liljevalchs Konsthall.

Man kan göra sin egen skuggspelsdocka på Marionettens Dockteaterverkstad i

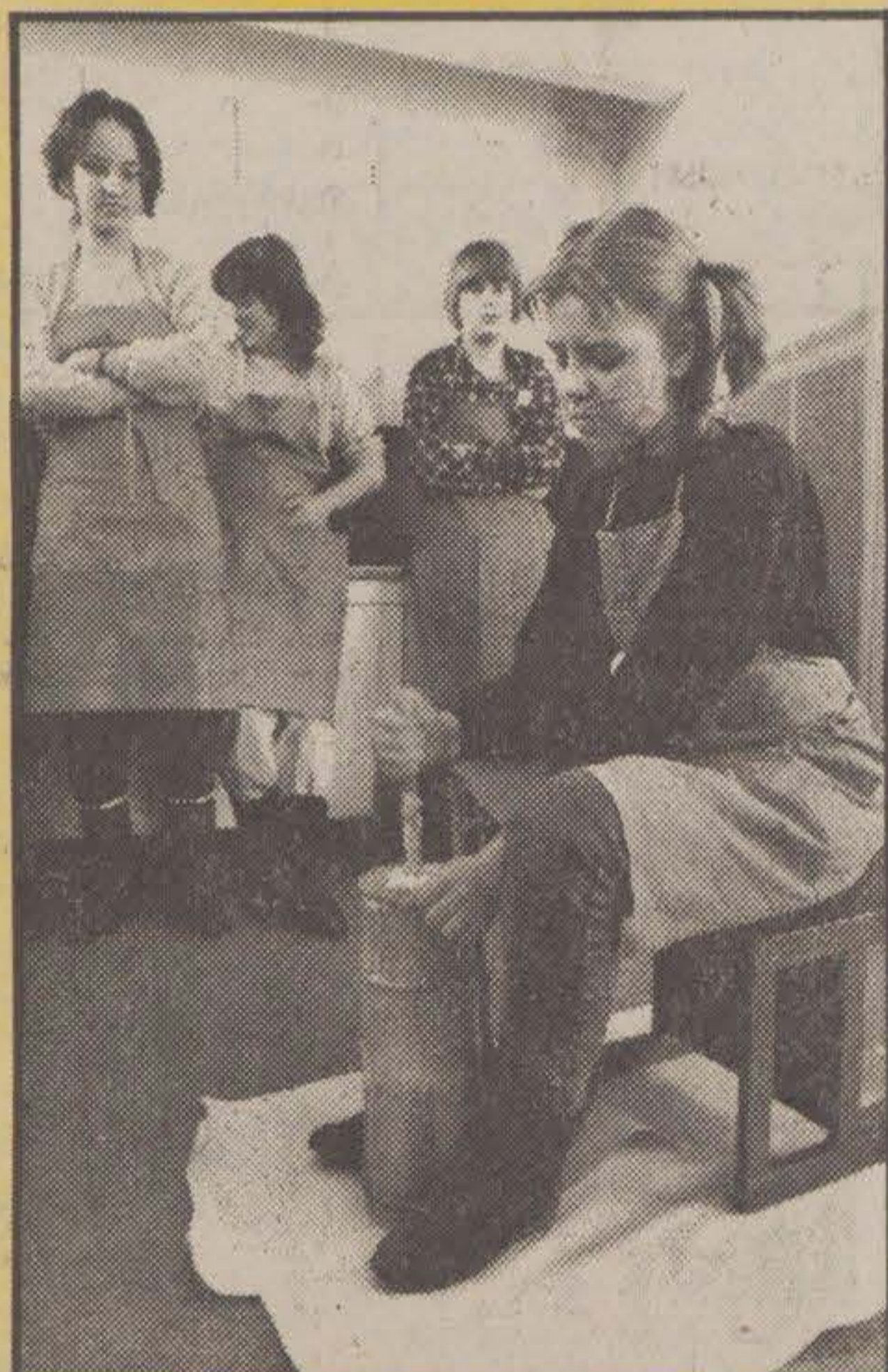

Mässingsorkester spelar, mamseller med parasoll och barn i sjömanskostym samlas — Konung Oscar II med gemål har kommit för att inviga den stora Stockholmsutställningen år 1897. Under sportlovet kommer "kung Oscar" på nytt — för att inviga den storartade modellen av utställningen på Hyllan, på Stadsmuseet.

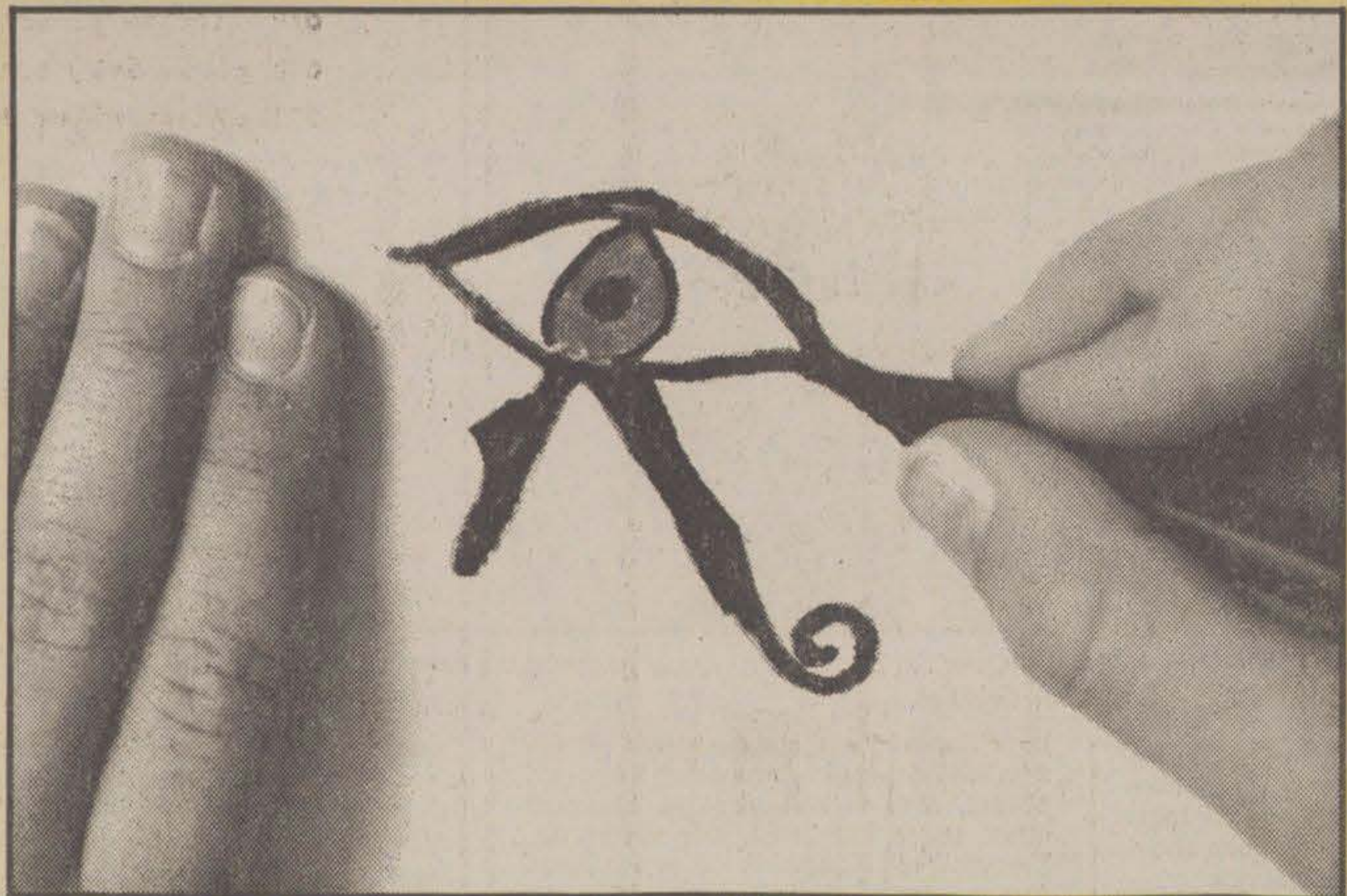
SPORTLOVET PÅ MUSEERNA

Skogsmulle, djurens och alla barnens vän... Med skor och hatt av nåver, med väldigt stilig svans till att sopa rent från skräp i skogen — under hela veckan kommer Mulle att strösa runt med sportlovslediga barn på Skansen.

I Nordiska museets Verkstad kan man under sportlovet t ex måla schabloner, tvätta med klappträ, mangeldon och glättsten — eller kärna sitt eget smör. Roligt, tyckte Annelie Hansson.

— Kendo är den mest dramatiska av alla budosporter, förklarar Robert von Sandor, en av världens främsta experter på sitt område. Visir, trubbigt bambusvärd och harnesk — av bukhinna från en elektrisk rocka, — presenterar han budosporterna på Etnografiska museet under hela veckan.

Kom till Medelhavsmuseet och skriv ditt namn med hieroglyfer... Passa på när museet har Öppet Hus under sportlovs sista helg.

Text:
Pernilla Linder

Foto:
Ragnhild Haarstad
Ingvar Karmhed

museet. Vi har använt dockor och kunnat skapa fina miljöer som gör att människan i teknikutvecklingen träder fram. Jag tror barn bör ha ganska lätt att tillgodogöra sig utställningen — och jag tror den kan väcka en hel del "Aha"-upplevelser.

— "Aha"-känsla kan säkert också frodas på Telemuseum i Tekniska museet där den trådlösa kommunikationens mysterier får sin förklaring. Alla som vill får göra egna radioprogram — eller lyssna på sändningar från fjärran stationer.

På Tekniska museet går det också bra att botanisera bland batterier, sladdar och magnetar, bygga sitt eget, enkla lilla vattenhjul — eller en propellerbåt att köra hemma i badkaret. Allt detta och mer därtill inom ramen för museets sportlovsstema "Vatten och elektricitet".

Rita favoritbåten

Vill man däremot hellre rita än bygga sig en båt, är Sjöhistoriska museet, nära nog vägg i vägg, i stället rätt forum.

Där går det bra att rita sin egen favoritbåt — efter någon av museets modeller, under kunnig museilärarhandledning. Man kan också lära sig mer handfasta sjömansknep vid riggarbanken i mast-rummet. Till exempel hur man slår ett trumpetstek, en valknop eller någon annan klurighet.

På museet visas filmer, och under lovet första helg kan alla äventyrslystna samlas för att höra föredrag — om världsomseglingar och om oförvägna ensamseglingar genom tiderna.

— Jo, jag tänker berätta om den förste ensamsegelaren som tog sig jorden runt, avslöjar Erling Matz på Sjöhistoriska museet.

Det handlar om Joshua Slocum, åren 1895 till 1898.

— De sällsammaste saker inträffade under hans färd, fortsätter Erling Matz. Han var med om ett äventyrligt hajfiske, och han slogs med invånare i Eldslandet, bland annat.

Fjärran platser, märkliga öden och äventyr. Det låter helt visst som en saga.

Att verkligheten däremot överträffar dikten kan man däremot förvissa sig om, exempelvis genom att gå till Livrustkammaren och följa någon av de dagliga visningarna i de dunkla kamrarna i utställningen om de tre svenska konungarna Karl.

Man, kan träna, sina kunskaper och kanske vinnas fina bokpriser i frågetävlingen. Man kan ta en paus och sluka en smula på Café Lützen. Man kan se film.

— Vi har tekniska filmer för de yngsta, berättar Lena Nordström på Livrustkammaren. Vi har spännande äventyrsfilmer i persisk miljö för de något äldre besökarna.

Mytologin får liv

Från det gamla Persien är sedan steget inte långt till Egypten, till pyramiderna och templen. Till Medelhavsmuseet.

Där får den antika mytologin nytt liv under sportlovet. Odysseus äventyr och Herakles storfärd är några ämnen för sagotunderna och visningar bland urnor, sarkofager och sfinxer.

— Vi vill framför allt ge barnen en chans att möta och känna vardagslivet hos grekerna, romarna och faraonerna, förklarar Suzanne Unge på Medelhavsmuseet.

Under sportlovs sista helg kommer verksamheten till kulminera.

— Då har vi Öppet Hus, säger Suzanne Unge. Då kan alla barn göra saker själva i mu-eet, i anslutning till sagorna och visningarna.

Varför inte komma och måla sitt eget namn i hieroglyfer? Eller skulptera, klippa och måla sig en mumie — med trolldeg, gasbinda och färg...?

Pernilla Linder

FOTNOT: De flesta av Stockholms museer håller öppet och bjuder på speciella arrangemang under sportlovet. Många av museerna ger också alla lovlediga fritt inträde. För exakta programtider, öppet-hållande, entréavgifter m. m. — se Musei-annonsen på sidan 8 i Weekend.

• Det är naturligtvis inte bara museerna i Stockholms innerstad som erbjuder storslådda sportlovsarrangemang.

Idrotts- och kulturförvaltningarna i de flesta kommuner har publicerat földrar, broschyrer och kataloger med alla upptäckliga uppslag — både för lugna och varma inomhusaktiviteter och för rörligare och mer äventyrliga utomhusaktiviteter.

Glöm inte bort att titta och botanisera i kommunens tipsflora: Studiebesök på brandstationen, på polishuset, på en 4H-gård bland alla djuren... Datakurser, teaterverkstäder och spökhistoriekvällar... Forsrättning, bandyturneringar, långfärdsskräddskurser, skidutfärder eller slalomkurser...

Prova också att ringa Friluftsrådets telefonservice/Friluftstipset (08/54 31 31), som berättar om allt som händer, dag för dag, runt om i Storstockholm.

Kungsträdgården. Eller kanske låta fantasin vandra i väg, bakåt i tiden, på Historiska museets Fornverkstad.

Dit är alla lediga barn välkomna för att bland annat hjälpa till att bygga borgar och hus i papp och kartong till museets Medeltidsstad.

Där kan man gå på föremålsjakt bland forntida fynd som skedar och kannor, lusakammar, tårningar, hattar och skor.

— Alla som går på föremålsjakt får sedan ett fint diplom med guld- eller silverkrift, berättar Lennart Thorstenson på Historiska museet.

På museet kan också de lite yngre barnen samlas till sagostund i "Yggdrasil", medan de något äldre — eller åtminstone djärvare — i stället får sitt lystmäte av spänning och dramatik i "medeltidens" innersta rum. Där berättar museilärarna på temat "ridbare, rustning och vapen".

— Då tittar vi på skelett, rostiga ringbrynjor och medeltida hjälmarna och vapen, förklarar Lennart Thorstenson. Men de visningarna lämpar sig antagligen bäst för barn som gillar blod och hemskheter. Det kan bli lite ruggigt.

Stridsmakten i fokus

Mer förströelse med rikets stridsmakt i fokus — fast mindre bloddrypande och fasofyllt — finns att få på Armémuseum.

Där blir det dagliga visningar för ungdomar. Antagligen på temat den indelte soldatens betydelsefulla gärning i den svenska historien, eller med inriktningen symboliska djur på fanor och standar.

— Vi har faktiskt världens största trofé-samling här berättar Ulf Hjorth-Andersén på Armémuseum.

På troféfanorna kan man finna bland andra romarguden Jupiters djärva örn, den vaksamma tranan, den mytomspunna enhörningen — eller rena fantasi-skapelser.

— Här finns den enda elefant med tassar jag någonsin sett, säger Ulf Hjorth-Andersén. Men så var den också målad av en ryss.

En återkommande klassiker på Armémuseum är tennsoldaten.

— Att gjuta och måla tennsoldater är kanske vår mest populära lovaktivitet, tror Ulf Hjorth-Andersén. Emellanåt har vi varit tvungna att införa ett system med kolappar för att alla som vill ska kunna få gjuta.

Museet håller med gjutformar, skopor, penslar, färg och goda råd. Sportlovs-gjutaren behöver själv bara betala sitt tenn till självkostnadspris.

Dagens budo

Från styva soldater i tenn till i högsta grad levande krigare — ett språng till Etnografiska museet.

— Vi har en väldigt festlig grej här under under lovet, menar Kristian La-

gercrantz på museet. Varje dag kommer en av världens främsta experter på sitt område att introducera dagens budo.

Budo — det är samlingsnamnet för den japanska samurajens tvåfaldiga träning. Dels den krigiska, dels träningen i zen-meditation. Bakom begreppet budo döljer sig sedan flera olika grenar.

— Det är judo, det är den mjukare aikido, det är kendo, den mest dramatiska formen, och så förstas karate, det mest extrema, förklarar Kristian Lagercrantz. Avancerad teknik på det mentala och det fysiska planet, med andra ord.

Teknik — men som vetenskap, i humanismens och samhällsutvecklingens tjänst, förvisas i desto större utsträckning på grannmuseet, det tekniska, under veckan.

— Vår nya utställning "Människan och tekniken" är egentligen tänkt som en introduktion till hela det övriga museet, berättar Gunilla Englund på Tekniska